

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrap-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

ОДЛУКА

Датум усвајања: 6. јун 2013. године

Предмет бр. 08/10

Томе КРАСНИЋИ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 6. јуна 2013. године уз присуство следећих чланова:

г. Марека НОВИЦКОГ, председавајућег
гђе Кристин ЧИНКИН
гђе Франсоаз ТУЛКЕНС

Уз помоћ

г. Андреја АНТОНОВА, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменућу жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, одлучила је следеће:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 8. марта 2010. године и уписана је истог дана.
2. Дана 15. марта 2010. и 11. маја 2010. године, жалилац је доставио додатне информације Комисији.
3. Дана 11. априла 2012. године, Комисија је проследила предмет Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС) како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост жалбе.

4. Дана 12. априла 2012. године, жалилац је доставио додатну документацију Комисији. Та додатна документација касније је прослеђена СПГС-у 14. маја 2012. године.
5. Дана 31. маја 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
6. Дана 26. септембра 2012. године, Комисија је проследила примедбе СПГС-а жалиоцу и позвала га да поднесе додатне примедбе ако то жели.
7. Жалилац је доставио свој одговор СПГС-у у писму датираном на 2. октобар 2012.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

8. Жалилац је становник Косова, са пребивалиштем у општини Пећ. Рођен 1938. године, жалилац је вршио уплате у државни пензиони фонд Савезне Републике Југославије који се назива „Фонд за пензијско и инвалидско осигурање“, стекавши право на пензију од 3. маја 1998. године. Он наводи да је од тог датума до 1. децембра 1998. примао пензију у износу од око 180 евра месечно. Након тог датума, ова пензија је обустављена, без претходног достављања обавештења или објашњења жалиоцу.
9. Све до 1989. године, Аутономна покрајина Косово имала је аутономни пензијски фонд који је прикупљао доприносе и исплаћивао надокнаде. Систем је у то време био заснован на међугенерациској солидарности, познат као систем „текућег финансирања (pay-as-you-go),“ преко ког су активни запослени уплаћивали доприносе којима су се финансирале надокнаде за тадашње пензионере. Пензијама је управљао Фонд за пензијско и инвалидско осигурање, чија је централа 1989. године била у Београду.
10. Жалилац наводи да је њему, као и другим косовским Албанцима, након успостављања УНМИК-а сагласно Резолуцији Савета безбедности УН-а 1244 (из 1999. године), онемогућено да добијају ову пензију. Жалилац тврди да су косовски Срби наставили да примају ову пензију.
11. Након суспензије жалиочеве југословенске пензије, Уредбом бр. 2001/35 о пензијама на Косову од 22. децембра 2001. и Уредбом бр. 2005/20 од 19. априла 2005. о изменама и допунама Уредбе бр. 2001/35, УНМИК је успоставио алтернативни пензијски програм који пружа „основну“ пензију (старосну, без уплате доприноса) и „пензијску „штедњу“ (уз уплату доприноса) на Косову.
12. Из документације достављене Комисији чини се да је жалилац 11. априла 2007. упутио жалбу Одељењу пензијске управе на Косову (ОПУК) при Министарству за рад и социјалну заштиту Косова, у којој тражи исплату пензије приспеле према систему бивше Југославије. Дана 13. априла 2007. године, ОПУК је послао писани одговор жалиоцу, у коме је навео да је до неисплаћивања пензија доспелих за исплату преко доприноса дошло због тога што су „фондови покрадени од стране српских житеља“ што представља „нерешен политички проблем“ и обавестио жалиоца о постојећим пензијским програмима којима управља ОПУК.
13. Изгледа да је 30. априла 2007. године, након што је подносилац пријаве поднео жалбу 16. априла 2007, ОПУК донео одлуку којом признаје жалиочево право на

старносну/основну пензију, „остварено преко доприноса уплаћиваних у фонд за инвалидско и пензијско осигурање од децембра 1998. године и надаље“. Жалилац наводи да је према том систему, од неназначеног датума, од ОПУК-а примао пензију од приближно 45 евра месечно.

14. Дана 4. маја 2007. године, жалилац је започео правни поступак пред Општинским судом у Приштини против Министарства за рад и социјалну заштиту Владе Косова, којим тражи „враћање његовог статуса пензионера који је уплаћивао допринос“, заостале исплате износа за које тврди да му се дугују након суспензије исплате његове пензије и надокнаду штете настале због ове суспензије.
15. До краја 2008. године, Општински суд у Приштини није контактирао жалиоца нити су заказана саслушања у вези са горенаведеном тужбом.

III. ЖАЛБА

16. Жалилац се прво жали на то што од 12. децембра 1998. до априла 2007. године није могао да прима своју пензију на основу вишегодишњег плаћања доприноса Фонду за пензијско и инвалидско осигурање бивше Југославије. Он криви УНМИК за то што није пронашао решење за овај проблем, како би он могао да настави да прима пензију као „пензионер који је плаћао допринос“. Он тврди да је тиме прекршено његово право на мирно уживање имовине сходно члану 1 Протокола бр. 1 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
17. Друго, жалилац се жали, у суштини, на то што је, због неисплаћивања његове пензије за коју је плаћао допринос у периоду од 1999. до 2007. године и због неадекватности старосне пензије која му је додељена након тога, остао без финансијских средстава да издржава себе. У том погледу, Комисија је мишљења да се може сматрати да жалилац указује на повреду свог права на забрану нечовечног и понижавајућег понашања, загарантованог чланом 3 ЕКЉП, као и на повреду свог права на социјалну заштиту и адекватан животни стандард, загарантованог чланом 9, односно 11 Међународног споразума о економским, социјалним и културним правима (МЕСЕКП).
18. Треће, жалилац се жали на трајање поступка везаног за његов захтев пред Општинским судом у Приштини. У том погледу, може се сматрати да се он позива на повреду права на судску одлуку у разумном року, у смислу члана 6 § 1 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
19. На крају, жалилац се позива на наводну дискриминацију у поступању према пензионерима српске и албанске националности који живе на Косову, чиме се крши члан 14 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

20. Пре него што почне да разматра меритум предмета, Комисија мора прво да одлучи да ли да прихвати предмет, узимајући у обзир критеријуме прихватљивости из чланова 1, 2 и 3 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12.

А) Наводно кршење члана 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП

1. Поднесци страна

21. Жалилац се жали на то што није примао пензију за коју је плаћао допринос у оквиру правног оквира на снази у време „бивше Југославије“, у периоду 1999-2007. године.
22. Он наводи да је, након успостављања УНМИК-а, њему и другим пензионерима косовским Албанцима било онемогућено да приме своје пензије за које су плаћали доприносе. Он тврди да су финансијска средства прикупљена од доприноса радника у оквиру тог система „нестала“ и да „за албанске пензионере нису креирани други фондови“. У том погледу, жалилац тврди да је „требало да му органи УНМИК-а помогну одмах након рата 1999. године да редовно прима своју пензију“ и наводи да УНМИК треба сматрати одговорним за „лоше управљање“ јер то није учинио.
23. У погледу наводне повреде жалиочевих имовинских права, СПГС наводи да, како би била заштићена сходно члану 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП, имовина која је у питању мора бити „подложна адекватној дефиницији“. Стога се права на пензијско осигурање могу квалификовати као „имовина“ у сврхе ЕКЉП-а, када се уплатом доприноса креира индивидуални удео у фонду, чији износ може бити утврђен сваког тренутка“. СПГС тврди да, пошто УНМИК нема „целокупне појединости програма или податке о доприносима које је уплаћивао жалилац,“ УНМИК није у позицији да коментарише применљивост члана 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП и задржава право да достави коментаре о овом питању у каснијој фази.
24. СПГС такође наводи да се наводно кршење које представа предмет жалбе односи на права на пензијско осигурање преко пензијских доприноса уплаћиваних у државне пензијске фондове бивше Југославије и/или СРЈ и да таквим фондовима управљају „органи у Београду“. СПГС такође наводи да, како би повреда члана 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП, укључивала одговорност државе, чињенице које су предмет жалбе морају бити резултат спровођења државних овлашћења. Према наводима СПГС-а, УНМИК „није имао правну обавезу да исплати пензије особама које су оствариле права на пензију преко других институција“. Стога, утолико што се жалилац жали на лишавање своје имовине, ову повреду права треба приписати СРЈ или Србији и, као такву, Комисија је треба прогласити ван њене надлежности *ratione personae*.
25. Поред тога, СПГС наводи да УНМИК нема обавезу сходно члану 1 Протокола бр. 1 „да пронађе решење“ за проблем пензија на Косову, који је, по његовом мишљењу, политичко питање које треба да буде решено „између Приштине и Београда уз подршку међународних заинтересованих страна“. Према наводима СПГС-а, иако је Резолуцијом Савета безбедности бр. 1244 (из 1999. године) предвиђено да УНМИК-ове одговорности укључују олакшавање политичког процеса креираног за утврђивање будућег статуса Косова, ова одговорност се не може протумачити као обавеза „проналажења решења“ за проблем пензија.
26. На крају, СПГС тврди да жалилац није доставио никакав доказ да је предузео кораке како би добио исплату своје пензије од српских органа; поготово, он није поднео тужбу против Србије Европском суду за људска права, што би, према СПГС-у, представљало ефикасан правни лек, с обзиром на то да је Србија страна ЕКЉП од 2004. године. Из тог разлога, овај део жалбе треба прогласити

неприхватљивим сагласно члану 3 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 због неисцрпености правних лекова.

2. *Процена Комисије*

27. Што се тиче приговора СПГС-а да се заштита коју обезбеђује члан 1 Протокола бр. 1 примењује само на имовину „која се може дефинисати“ и, у погледу пензија, само на случајеве када се „уплатом доприноса креира индивидуални удео у фонду, чији износ може бити утврђен сваког тренутка,“ Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права (ЕСЉП) у вези са обавезама држава сходно члану 1 Протокола бр. 1 у вези са њеном применљивошћу на пензије. Суд је изјавио да ова одредба не гарантује право на добијање пензије (видети ЕСЉП, Велико веће [ВВ], *Андрејева против Летоније*, бр. 55707/00, пресуда од 18. фебруара 2009, § 77; ЕСЉП [ВВ], *Стумер против Аустрије*, бр. 37452/02, пресуда од 7. јула 2011, § 82; ЕСЉП [ВВ], *Сливенко против Летоније*, бр. 48321/99, ЕКЉП 2001-11, § 121; ЕСЉП [ВВ], *Копецки против Словачке*, бр. 44912/98, ЕКЉП 2004-ХI, § 35(б)) или било које право на одређени износ пензије (ЕСЉП, *Мајо и остали против Италије*, бр. 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 и 56001/08, пресуда од 31. маја 2011, § 55). Међутим, Суд је такође сматрао да када су на снази закони којима се предвиђа исплата као право на пензију, ти закони се морају сматрати као закони „којима се остварује власнички интерес“ који спада у оквир члана 1 Протокола бр. 1 за лица која испуњавају услове и да смањење или прекид пензије може стога представљати ометање мирног уживања имовине (видети ЕСЉП [ВВ], *Карсон и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 42184/05, § 64, ЕКЉП 2010); ЕСЉП, *Расмусен против Пољске*, по. 38886/05, 28. април 2009, § 71; ЕСЉП, *Грудић против Србије*, бр. 31925/08, 17. април 2012, § 72).
28. Комисија стога сматра да овај део жалбе лежи унутар њене надлежности *ratione materiae* и одбацује приговор СПГС-а у вези с тим.
29. Што се тиче СПГС-овог коментара да жалбу, утолико што се она односи на прекид исплата од стране Фонда за пензијско и инвалидско осигурање са седиштем у Београду, треба прогласити неприхватљивом *ratione personae*, Комисија напомиње да је ова жалба изричито усмерена против УНМИК-а и да се жалилац жали на то што УНМИК, као привремена управа на Косову није предузео одговарајуће мере које су биле у његовој моћи како би обезбедио редовну исплату његове пензије. Комисија заиста сматра да се жалилац жали на кршење УНМИК-ових обавеза које проистичу из члана 1 Протокола бр. 1 тумаченог заједно са чланом 1 ЕКЉП, којим се од држава тражи да „обезбеде свима под својом надлежношћу,“ остваривање права загарантованих сходно ЕКЉП. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда који наводи да ефикасна реализација права заштићеног чланом 1 Протокола бр. 1 „не зависи само од одговорности државе да се не меша, већ може захтевати усвајање позитивних мера заштите,“ „поготово када постоји директна веза између мера које подносилац пријаве може с правом очекивати од надлежних органа и његовог стварног уживања имовине“ (видети ЕСЉП, *Онерилдиз против Турске*, бр. 48939/99, пресуда од 30. новембра 2004, § 134).
30. Комисија је свесна чињенице да се, као опште правило, појам „надлежности“ у смислу члана 1 ЕКЉП мора сматрати као појам који одражава позицију државе или органа сходно јавном међународном праву и да овај појам уобичајено укључује област под „целокупном контролом“ државе (видети ЕСЉП, *Лоизиду*

против Турске, бр. 15318/89, пресуда од 18. децембра 1996, § 56). Комисија напомиње да, под околностима случаја који се овде разматра, и сагласно Резолуцији 1244 Савета безбедности Уједињених нација (из 1999. године), УНМИК је имао мандат, „у ишчекивању коначног разрешења, за привремену управу на Косову без утицаја на „суверенитет и територијални интегритет Савезне Републике Југославије“. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда да, када постоји фактичка ситуација која умањује опсег надлежности одређеног органа – у овом случају УНМИК-а у односу на органе у Београду – „предметна држава мора покушати, уз сва правна и дипломатска средства која су јој доступна у односу на стране државе и међународне организације, да настави да гарантује остваривање права и слобода загарантованих Конвенцијом“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, пресуда од 8. јула 2004, § 333).

31. Из ових разлога, Комисија сматра да жалба сходно члану 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП лежи унутар надлежности Комисије *ratione personae* сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 и одбацује приговор СПГС-а у вези с тим.
32. Комисија стога сматра да овај део жалбе покреће чињенична и правна питања чије разрешење зависи од процене меритума. Комисија стога закључује да ова жалба није очигледно неоснована у смислу члана 3.3 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12.
33. Комисија не види друге разлоге на основу којих би овај део жалбе био проглашен неприхватљивим. Комисија стога проглашава жалбу прихватљивом сходно члану 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП.

В) Наводно кршење члана 3 ЕКЉП

34. Жалилац наводи да је пропуст да се реше његова пензијска права довео до тога да добије неадекватну помоћ УНМИК-а. Конкретно, исплате обезбеђене у алтернативном пензијском програму довеле су до тога да он није у могућности да има адекватан животни стандард.
35. СПГС у суштини тврди да је овај део жалбе неприхватљив *ratione personae*. СПГС наводи да, утолико што се жалба односи на неадекватност старосне пензије коју жалилац прима преко косовског пензијског програма, треба је сматрати усмереном против косовских власти. Према наводима СПГС-а, „управљање пензијским програмом на Косову од стране Министарства за рад и социјалну заштиту представља пренесено овлашћење и лежи ван директне одговорности УНМИК-а“.
36. У том погледу, Комисија напомиње да је у члану 2.3 Уредбе УНМИК-а бр. 2001/35 *о пензијама на Косову* којом се успоставља нови косовски пензијски програм, наведено да „успостављање економске политике у вези са пензијама, као део бюджетске и фискалне политике, остаје под директним надзором СПГС-а“. Поред тога, Комисија је већ утврдила одговорност УНМИК-а, из перспективе људских права, за активности које се приписују Привременим институцијама самоуправе на Косову (видети Саветодавна комисија за људска права (ХРАП), *Спаху*, бр. 02/08, делимично мишљење од 20. марта 2009, § 29), укључујући Министарство за рад и социјалну заштиту Косова. Комисија је такође закључила да је, као опште правило, УНМИК задржао ову одговорност све до ступања на

снагу косовског Устава, 15. јуна 2008. (видети ХРАП, *Коле Краснићи*, предмет бр. 48/08, одлука од 13. марта 2010.). Комисија стога одбацује приговор СПГС-а.

37. Што се тиче предмета жалбе, Комисија напомиње да је у овом случају УНМИК успоставио пензијски програм на Косову путем Уредбе УНМИК-а бр. 2001/35 преко ког је жалилац добијао 45 евра месечно. Жалилац наводи да износ који је добијао није довољан чак ни за куповину лекова који су му потребни. Комисија подсећа на судску праксу Европског суда за људска права да „жалба у вези са недовољним износом пензије или другог социјалног давања може, у начелу, покренути питање сходно члану 3 ЕКЉП који забрањује нечовечно или понижавајуће поступање“ (видети ЕСЉП, *Лариошина против Русије*, бр. 56869/00, одлука од 23. парила 2002, §3). Комисија такође напомиње да, сагласно члану 9 Међународног споразума о економским, социјалним и културним правима (МЕСЕКП), државе имају обавезу да реализују право на социјалну сигурност, обезбеђујући да „систем социјалне сигурности буде одговарајући“ (видети Комитет за економска, социјална и културна права, Општи коментар бр. 19, Право на социјалну сигурност, Е/Ц.12/ГЦ/19, 4. фебруар 2008. године). Слично томе, у члану 11 МЕСЕКП наведено је право на адекватан животни стандард.
38. Комисија је мишљења да овај део жалбе покреће озбиљна чињенична и правна питања, чије би разрешење требало да зависи од процене меритума. Према томе, Комисија закључује да овај део жалбе није очигледно неоснован у смислу члана 3.3 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12.

С) Наводно кршење члана 6 § 1

39. Жалилац наводи да, од 8. марта 2010, дана када је поднео своју жалбу Комисији, Општински суд у Приштини није одлучивао о његовом захтеву да добије враћање свог статуса пензионера који је уплаћивао доприносе и неисплаћене пензије. Комисија сматра да се он ослања на члан 6 ЕКЉП.
40. У својим коментарима, СПГС наводи да је захтев поднет Општинском суду у Приштини 4. маја 2007, а да је одговорност УНМИК-а у области владавине права, укључујући функционисање судова, престала 9. децембра 2008. Тако је временски период који се односи на овај елемент захтева трајао 20 месеци током којих је УНМИК сносио одговорност. СПГС стога закључује да „период од 20 месеци од подношења захтева до окончања УНМИК-ових одговорности у области владавине права не представља претерано кашњење.
41. Комисија је свесна чињенице да је одговорност УНМИК-а у погледу судства на Косову престала 9. децембра 2008. године, када је мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела пуну оперативну контролу у области владавине права. Из тога следи да се од 9. децембра 2008. године УНМИК више не може сматрати одговорним за поступке или пропусте косовских судова.
42. Комисија напомиње да је период између 4. маја 2007. и 9. децембра 2008. године трајао око 20 месеци. Комисија сматра да током тог периода није било толико дугог одлагања које би се могло сматрати неразумним.
43. Према томе, Комисија закључује да је овај део жалбе очигледно неоснован у смислу члана 3.3 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12.

г) Наводна дискриминација сходно члану 14 ЕКЉП

44. Жалилац се жали на дискриминацију у погледу исплате пензије. Конкретно, на то да су косовски Срби наставили редовно да примају пензије док су косовски Албанци престали да примају било каква примања.
45. У својим коментарима, СПГС наглашава да УНМИК није имао овлашћење нити контролу у погледу тога што су српски пензионери који живе на Косову редовно примали своје пензије из Београда. Као таква, наводна дискриминаторна пракса при избору корисника пензије и исплате пензија не може се приписати УНМИК-у и стога Комисија нема надлежност *ratione personae* у погледу овог дела жалбе.
46. Комисија напомиње да утолико што се жалилац жали на чињеницу да Фонд за пензијско и инвалидско осигурање са седиштем у Београду наставља да исплаћује пензије приспеле за исплату унутар пензијског система бивше Југославије у корист косовских Срба, наводно поступајући дискриминаторно, такви поступци се могу приписати искључиво српским органима и ни на који начин не укључују одговорност УНМИК-а. Према томе, Комисија закључује да овај део жалбе лежи ван њене надлежности *ratione personae* у смислу члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- **ПРОГЛАШАВА ПРИХВАТЉИВОМ ЖАЛБУ У ДЕЛУ КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА ЧЛАН 1 ПРОТОКОЛА БР. 1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- **ПРОГЛАШАВА ПРИХВАТЉИВОМ ЖАЛБУ У ДЕЛУ КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА ЧЛАН 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА И ЧЛАНОВЕ 9 И 11 МЕЂУНАРОДНОГ СПОРАЗУМА О ЕКОНОМСКИМ, СОЦИЈАЛНИМ И КУЛТУРНИМ ПРАВИМА;**
- **ПРОГЛАШАВА НЕПРИХВАТЉИВИМ ОСТАТАК ЖАЛБЕ**

Андреј АНТОНОВ
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући